

برخورد با توقیف شده گان منازعه در افغانستان:
جلوگیری از شکنجه و بدرفتاری در قانون منع شکنجه

دفتر هیئت معاونت سازمان ملل متحد در افغانستان
دفتر کمیشنری عالی حقوق بشر سازمان ملل متحد
ماه اپریل ۲۰۱۹
کابل، افغانستان

خلاصه گزارش

این گزارش توسط هیئت معاونت سازمان ملل متحد در افغانستان (یوناما) و دفتر کمیشنری عالی حقوق بشر ملل متحد (او اچ سی اچ ار) تهیه شده است. این پنجمین گزارش دوره ای در مورد این موضوع است که از سال ۲۰۱۰ بدینسو نشر می شود و معلومات معتبر و موثق در مورد واقعات شکنجه و سایر رفتار ها و مجازات ظالمانه، غیر انسانی و اهانت آمیز (از این به بعد در این گزارش به آن "بدرفتاری" گفته خواهد شد) علیه توقیف شدگان منازعات در افغانستان ارائه می دارد.

یافته های مندرج این گزارش اساساً از مصاحبه های کارمندان حقوق بشر یوناما با ۶۱۸ توقیف شده ی منازعه (به شمول چهار زن) که در ۷۷ توقیف خانه در ۲۸ ولایت افغانستان نگهداری می شوند، بدست آمده است. این گزارش از ۱ جنوری ۲۰۱۷ الی ۳۱ دسمبر ۲۰۱۸ دوره زمانی را تحت پوشش قرار داده است.

در این گزارش، از پیشرفت های ملموس حکومت طی این دوره گزارشدهی در زمینه تطبیق برنامه ملی محو شکنجه افغانستان برای قدردانی شده است. یوناما/ دفتر کمیشنری عالی حقوق بشر ملل متحد مشخصاً از اقدامات ذیل استقبال می کند:

- انفاذ کود جزای جدید در فیروزی ۲۰۱۸ که حاوی تعریف عمل شکنجه می باشد که با کنوانسیون ملل متحد در مورد منع شکنجه، و سایر رفتار و مجازات های ظالمانه، غیر انسانی و اهانت آمیز (از این به بعد در این گزارش، "کنوانسیون منع شکنجه" گفته خواهد شد) مطابقت زیادی دارد؛
- الحاق افغانستان به پروتوکل اختیاری کنوانسیون منع شکنجه در اپریل ۲۰۱۸؛
- تصویب قانون منع شکنجه در اواخر ماه اکتوبر ۲۰۱۸.

تحلیل هائی که در این گزارش ارائه شده است، نشان می دهد که اقدامات قانونی و اجرایی که از سوی حکومت اتخاذ شده است منتج به پیشرفت های ملموسی نسبت به دوره گزارشدهی قبلی (۱ جنوری ۲۰۱۵ الی ۳۱ دسمبر ۲۰۱۶) شده است، از جمله موارد ذیل را می توان نام برد:

- کاهش کلی در فیصدی توقیف شدگان منازعات در توقیف خانه های نیروهای ملی دفاعی و امنیتی افغانستان که در مورد شکنجه و بدرفتاری معلومات معتبر دادند از ۳۹ درصد به ۳۱.۹ درصد، حتی با کاهش برجسته تر در سال ۲۰۱۸؛
- کاهش قابل ملاحظه (از ۲۹ درصد به ۱۹.۴ درصد) در واقعات شکنجه و بدرفتاری در میان کسانی که با آنان در توقیف خانه های ریاست امنیت ملی در سال ۲۰۱۸ مصاحبه شده، با بهبود مخصوصاً قابل توجه در ولایت قندهار (از ۶۰ درصد به ۷.۴ درصد) و هرات (از ۴۸ درصد به ۸.۴ درصد).
- کاهش قابل ملاحظه در میزان بلند واقعات شکنجه و بدرفتاری از سوی پولیس ملی افغانستان از ۴۵ درصد به ۳۱.۲ درصد.

در حالیکه اقداماتی که از سوی حکومت اتخاذ شده است، تشویق کننده است، اما، آمار کلی شکنجه و بدرفتاری توقیف شدگان منازعات هنوز هم در حد نگران کننده ای بالا است، و تقریباً از هر سه نفر توقیف شده، یک نفر معلومات معتبر و موثق در مورد اینکه مورد شکنجه و بدرفتاری قرار گرفته است، ارائه می دارد. آمار و ارقام نشان می دهد که:

- اشخاص جوان تر در معرض خطر بیشتر شکنجه و بدرفتاری در توقیف خانه های نیروهای ملی دفاعی و امنیتی افغانستان قرار دارند؛
- رفتار با توقیف شدگان منازعات در برخی توقیف خانه های ریاست عمومی امنیت ملی، به خصوص در توقیف خانه های ولایات کابل، خوست و سمنگان و نیز در ریاست ۲۴۱ امنیت ملی (ریاست مبارزه علیه تروریسم) هنوز قابل نگرانی است. در این گزارش، رویداد های شکنجه و بدرفتاری، و همچنان توقیف های خودسرانه و غیر قانونی، از جمله بعد از گرفتاری های دسته جمعی، توسط واحد های مختلف قطعات خاص ریاست امنیت ملی، به خصوص قطعه ۰۳ امنیت ملی در قندهار و نیروهای حمایتی خوست، برجسته ساخته شده است.
- نگرانی های جدی در مورد رفتار پولیس ملی افغان در ولایت قندهار کماکان وجود دارد؛ ۷۷ درصد توقیف شدگان، که رقم قابل توجهی است، اظهارات معتبر و موثق را در مورد اینکه ظالمانه ترین اشکال شکنجه و بدرفتاری را تجربه کرده اند، ارائه نمودند. ادعاها در مورد ناپدید شدن اجباری افراد در ولایت قندهار در طول دوره گزارشدهی به قوت خود باقی مانده است.

- وضعیت نامناسب که در داخل توقیف خانه اردوی ملی افغانستان در پروان مشاهده شد، از جمله نور ناکافی، ازدحام بیش از حد، استفاده از حبس انفرادی به عنوان یگانه اقدام تأدیبی و محدودیت در ملاقات های فامیلی و دسترسی وکلای مدافع با مؤکلین شان در این توقیف خانه، موضوع قابل نگرانی است.

کاهش استفاده از شکنجه یا بدرفتاری هنوز در حدی کافی نیست که نشان دهد تدابیر پیشگیرانه ای که اتخاذ شده، بسنده است. به خصوص، در این گزارش روی تخلفات و چالش ها در عرصه های ذیل تاکید شده است:

- محدودیت های قانونی در حق دسترسی توقیف شدگان به نظارت قضائی، در تضاد با حقوق بین الملل.
- محدودیت در تطبیق ضمانت های مهم اجرایی و قانونی جهت جلوگیری از شکنجه و بدرفتاری، از قبیل دسترسی به وکلای مدافع و تماس با خانواده در جریان تحقیق؛ معاینات صحی؛ معلوماتی که برای توقیف شدگان در مورد حقوق شان ارائه می شود؛ و اتکاء به اعتراف اجباری.
- تداوم عدم پاسخگویی مرتکبین؛ و اینکه تحقیق اتهامات شکنجه و بدرفتاری بصورت داخلی و مبهم باقی مانده و تعداد بسیار اندک آن مورد تعقیب عدلی قرار می گیرد.
- نبود احتمال و امکان عملی جهت دریافت جبران از طریق مراجع قضائی ویا اداری برای موارد شکنجه که توقیف شدگان ادعا می کنند که متحمل آن شدند.

یوناما حکومت افغانستان را اکیدا ترغیب می کنند که به تلاش های خود جهت محو شکنجه ادامه دهد. بخصوص، حکومت باید موارد ذیل را انجام دهد:

- اطمینان حاصل نماید که تمام توقیف شدگان، به شمول مظنونین، متهمین و محکومین جرایم مرتبط به منازعات، از تمام حقوق و ضمانت های قانونی خود، مطابق به قوانین بین المللی حقوق بشر، برخوردار می باشند.
- اطمینان حاصل شود که تمام نهاد های ذیربط که مسئولیت تنفیذ قانون و سلب آزادی را دارند، در حدود احکام قانون اجراءات می کنند.
- اطمینان حاصل نماید که تدابیر محافظتی قانونی و اجرایی از سوی تمام مراجع داخلی از لحظه سلب آزادی فرد به بعد، بطور مؤثر رعایت می شود.
- اطمینان حاصل نماید که تمام اتهامات و ادعاهای شکنجه ویا بدرفتاری بطور سریع، بی طرفانه، مستقل، شفاف، همه جانبه و سیستماتیک مورد تحقیق قرار می گیرد تا هر مقامی که در ارتباط به ارتکاب، صدور دستور، ویا ابراز رضایت با این اعمال مسئول شناخته می شود، پاسخگو قرار داده شود.
- اطمینان حاصل نماید که قربانیان شکنجه دسترسی مؤثر به عدالت داشته و از بابت آسیبی که دیده اند، جبران خساره کافی، مؤثر و سریع بدست می آورند، همان طوریکه در قانون منع شکنجه پیش بینی شده است.
- به کمک و همکاری جامعه بین المللی، به تلاش های خود جهت ارتقای ظرفیت مسلکی و آگاهی هر شخصی که در توقیف، استنطاق ویا در تعامل با افراد سلب آزادی شده دخیل است، ادامه دهد.